

- використовувати простий логічний чи математичний механізм при обробці інформації;
- повинен враховувати екологічні чинники впливу на діяльність та конкурентоспроможність підприємств;
- для порівняння і виявлення кращих варіантів інвестування зводити всю систему аналізу до єдиного або декількох узагальнених показників оцінки інвестиційної привабливості господарюючих суб'єктів.

Література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП "ИТЕМ" ЛТД, 1995. – 448 с.
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р., № 22// Українська інвестиційна газета. – 1998. – 21 квітня.
3. Пересадка А.А. Инвестиционный процесс в Украине. – К.: Лібра, 1998. – 392 с.
4. Шилов Э.И., Кухленко О.В., Гойко А.Ф. и др. Методы оценки эффективности и привлекательности инвестиционных проектов (методические рекомендации) – К.: КГТУСА, 1996. – 91 с.

УДК 336.2:330.1.101

С.Е. Коновал – Львівська КА

ПРО СТРУКТУРУ НАЦІОНАЛЬНИХ ФІНАНСІВ

Розглядається структура національної фінансової системи. Аналізуються обсяг і складові фінансів домогосподарств, підприємств і держави.

S.K. Konoval – Commercial Academy of Lviv

About the national financial structure

The structure of the national financial system is considered. The budget of the household, the balance of the enterprises and the state budget is analyzed.

Структурування фінансових відносин може відбуватися за різними класифікаційними ознаками. Досить поширеним в економічній літературі є поділ фінансової системи на державні фінанси і фінанси підприємств, комерційних та некомерційних структур тощо.

Діючи підходи у світовій практиці щодо структурування фінансової системи виділяють у складі національної фінансової системи, перш за все, фінанси домогосподарств (населення), під якими необхідно розуміти сукупність механізмів формування, руху й використання грошових фондів домогосподарств. Основою *фінансів домогосподарств* є їхній бюджет (сімейний бюджет), під яким розуміють грошовий фонд сімей чи домогосподарств, що складаються як і будь-який інший бюджет, із доходної та видаткової частин.

У доходній частині відображаються економічні доходи домогосподарств за напрямками їх формування, до яких в основному належать грошові надходження, які домогосподарства отримують від продажу відповідних ресурсів (робочої сили, капіталу). Основна стаття грошових доходів домогосподарств – заробітна плата як вартість робочої сили (праці), яка у розвинутих економічних системах країн Заходу становить приблизно 70 % усіх грошових

фондів. Іншими формами грошових доходів домогосподарств є: банківські відсотки (приблизно 10 %) і рента за землю й орендовану нерухомість (приблизно 10 %).

У видатковій частині бюджету домогосподарств відображаються основні напрямки видатків, до яких належать:

- видатки на споживання (придбання споживчих товарів, приблизно 80 % від усієї суми видатків);
- видатки на сплату особистих податків (приблизно 15 %);
- видатки на заощадження (купівлю акцій, облігацій, формування депозитів у банківській системі і т. ін.)

Видатками домогосподарств називають їхні грошові платежі, які вони здійснюють під час купівлі споживчих товарів, сплати податків і формування заощаджень (купівлі цінних паперів).

Другою складовою національної фінансової системи є *фінанси підприємств*, партнерських товариств, корпорацій. Основою фінансів корпорації є їхній баланс, або бухгалтерський звіт. Баланс корпорацій також складається із двох частин: доходної і витратної.

У доходній частині вказуються основні напрямки формування валовим грошових доходів корпорацій:

- прибуток від реалізації продукції;
- грошові надходження від надання послуг;
- грошові надходження у формі амортизаційних відрахувань;
- доходи від зовнішньоекономічної діяльності та ін.

У витратній частині балансу корпорацій вказуються основні напрямки використання грошових надходжень:

- фонди відновлення обігового капіталу;
- амортизаційного фонду для відновлення обігового капіталу;
- фонд валового прибутку.

Використання чистого прибутку корпорацій здійснюється за такими основними напрямками: платежі в державний бюджет; відсотки за кредитами і погашення кредиту, а також іншим установам банківської системи; дивіденди власникам акцій. Після здійснення вказаних вище платежів, послідовність яких визначається за рішенням уряду, національного банку чи інших органів влади, формується так званий нерозподільний прибуток корпорацій, який використовується для їхніх внутрішніх потреб – формуються інвестиційні й інноваційні фонди, фонд соціального розвитку та ін.

Третьою складовою частиною національної фінансової системи є державні фінанси, які, в свою чергу, складаються: із власне державних фінансів; регіональних фінансів; місцевих фінансів. Основою цих трьох видів державних фінансів є відповідні бюджети: державний, регіональний; місцевий, які є грошовим фондом формування і використання грошових ресурсів відповідних рівнів управління державними структурами.

Основні відмінності державних фінансів від корпоративних:

- у них різні джерела доходів – доходи корпорацій формуються за рахунок і внаслідок виробничої чи комерційної діяльності, а доходи держави – за рахунок податків. Основними джерелами формування грошових доходів держави є: податки (від доходу, благ і послуг, капіталу, землі, майна чи іншої

нерухомості); різного роду збори (за візи, за різноманітні дозволи та підписи); так звані неподаткові джерела; позички шляхом випуску і реалізації облігацій; доходів від лотерей; доходів від державної підприємницької діяльності тощо;

- у них різні напрямки здійснення видатків, тобто використання доходів. Корпоративні доходи використовуються переважно на закупки товарів і послуг, а державні – ще й з метою здійснення так званих трансферних платежів;
- доходи і видатки корпорацій формуються на добровільній основі, а доходи держави – в примусовому порядку на обов'язковій чи законодавчій основі;
- у них різний характер руху доходів і видатків. У державному секторі фінансової системи рух доходів і видатків здійснюється на субсидійній основі, а в корпоративному секторі – на еквівалентній основі.

В адміністративних економічних системах, а також значною мірою перехідній економічній системі України неабияку питому вагу в дохідній частині державних фінансів мають доходи від так званої підприємницької державної діяльності (від власне державного сектора економіки не в його розумінні суспільного чи квазісуспільного аспектів, у яких виготовляються і реалізуються несупільні блага і послуги, які нічим принципово від традиційних благ і послуг не відрізняються). У сучасних розвинутих економічних системах країн Заходу доходи від підприємницької діяльності держави незначні, зате значну питому вагу мають доходи від податків і різного роду зборів.

Основні напрямки використання доходів державного бюджету:

- державні закупівлі товарів і послуг;
- несоціальні трансфери; платежі;
- соціальні трансферні платежі;
- кредити і субсидії (державний бюджет може використовуватись як джерело кредитування або субсидювання).

У розвинутих західних економічних системах найбільшу питому вагу мають державні закупівлі товарів, послуги і трансферні платежі. У США, наприклад, державні закупівлі товарів і послуг становить приблизно 20 % ВВП, а трансферні платежі – 10-12 %. В інших західних національних економічних системах їх сукупна питома вага перевищує 50 %.

Досить значну питому вагу названі статті мають і в перехідній економічній системі України. Окрім того, в Україні, як і в інших постсоціалістичних країнах значну питому вагу мають витрати на утримання власне державного сектора економіки і фінансування так званої державної підприємницької діяльності, тобто на утримання державних виробничих і комерційних підприємств. У більшості західних розвинутих економічних системах ця стаття видатків державного бюджету досить незначна через низьку питому вагу державної підприємницької діяльності.

Регіональні та місцеві фінанси як і власне державні фінанси, формуються здебільшого за рахунок тих самих джерел, тобто податків, грошових зборів, кредитів субсидій. Основна відмінність їх від власне державних фінансів полягає в тому, що під час формування доходної частини їхніх бюджетів (регіональних і місцевих) значно більшу питому вагу мають кредити і особливо субсидії державного бюджету.

У розвинутих економічних системах країн Заходу дуже широко застосовують практику так званого фінансового федералізму, який полягає в тому, що бюджети регіонального і місцевого рівня дуже часто субсидуються із державного бюджету і через те сальдо їхніх бюджетів дуже рідко буває від'ємним. Негативним, як правило, є сальдо державного бюджету, який збалансовується переважно за рахунок позички грошей у приватного сектора, населення або інших іноземних держав.

Отже, необхідність розподілу і перерозподілу ВВП є об'єктивним явищем, форми і методи фінансових відносин відображають установлену в світовій практиці внутрішню структуру фінансової системи. Разом з тим рух грошових потоків здійснюється не сам собою, а керується певними управлінськими структурами, юридичними і фізичними особами. Це суб'єктивна сторона побудови фінансової системи, яка має певні закономірності та відображає умови конкретної країни.

Література

1. Башнянин Г.І. Фінансові системи в економіці держави// Фінанси України. – 1999. № 10. – С. 51.
2. Василюк О.Д. Державні фінанси України. – К.: Вища школа, 1997. – 383 с.
3. Государственные финансы: Учеб. пособие/ Под ред. В.М. Федосова, С.Я. Огородника, В.Н. Суторминой. – К.: Либідь, 1991. – 276 с.
4. Гроші та кредит: Підручник/ М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пудовкіна та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 604 с.
5. Державні фінанси: Теорія і практика перехідного періоду в Центральній Європі/ За ред. Ю. Немера та ін. Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 542 с.
6. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. перероб. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.

УДК 338.242.4

Проф. Ю.А. Дайновський, д-р екон. наук – Львівська КА;
доц. Л.К. Гліненко – НУ "Львівська політехніка"

ОЦІНКА ЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТИВАННЯ ІННОВАЦІЙ

Подано огляд основних існуючих інструментів еволюційного прогнозування ТС, пропонуються додаткові метрики для визначення напрямків раціонального вдосконалення ТС та оцінки еволюційної доцільності інвестування інноваційних проєктів.

Ключові слова: система, еволюція; s-криві, винахід, інвестування, прогноз

Prof. Y.A. Dainovsky – Commercial Academy of Lviv;
doc. L.Glinenko – NU "Lviv'ska politechnika"

Assessment of evolutionary expediency of investing the innovations

Main existing tools of technical systems (TS) evolutionary-guided prognosis are reviewed. Additional metrics for TS reasonable modernization direction assessment allowing to determine the evolutionary expediency of innovative projects investing in different spheres.

Keywords: system, evolution, s-curves, invention, investing, prognosis